

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Δημιουργός του σχεδίου

Όνοματεπώνυμο: Αλέξανδρος Κόπτσης

Ιδιότητα: Σχολικός Σύμβουλος

Σχολικός Σύμβουλος 7^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Θεσσαλονίκης

E-mail: aKoptsis2002@yahoo.gr

1.1 Βαθμίδα εκπαίδευσης, τάξη, Θεματική Ενότητα στην οποία αφορά η Διδακτική Πρακτική:

Πρωτοβάθμια

Τάξη στην οποία εφαρμόζεται: Ε΄

1.2 Τίτλος σχεδίου διδασκαλίας(Θέμα)

Προχωράμε αλλάζοντας

1.3 Σκοπός & Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του σχεδίου διδασκαλίας

Γενικός Σκοπός:

Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να αναγνωρίσουν οι μαθητές τα λάθη τους, να υπερβούν τον εαυτό τους και να οδηγηθούν μέσα από τη μετάνοια στην πορεία προς την ωριμότητα και την προσωπική τους ίαση, με αποτέλεσμα την τροποποίηση της συμπεριφοράς και την ανάπτυξη υγιών σχέσεων με τους άλλους.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι μαθητές να:

α) εξετάζουν και αποτιμούν τη σημασία της αναγνώρισης του λάθους και του αγώνα για την υπέρβασή του ως χαρακτηριστικά της ηθικής ζωής και της πορείας προς την ωριμότητα

β) διακρίνουν και αποτιμούν τον ρόλο της μετάνοιας στη ζωή των προσώπων των βιβλικών διηγήσεων και των Αγίων

γ) επιβεβαιώνουν το μυστήριο της Μετάνοιας για τους Χριστιανούς ως πλαίσιο προσωπικής ίασης και καταλλαγής με τον Θεό, τον πλησίον και τον κόσμο

δ) αναγνωρίζουν τη νηστεία και την άσκηση σε άλλες θρησκείες

1.4 Εμπλεκόμενοι Στόχοι και Επάρκειες της Τάξης

Το σχέδιο διδασκαλίας υλοποιεί τους παρακάτω Γενικούς Στόχους και Επάρκειες της Ε΄ τάξης στην οποία και εφαρμόζεται:

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Οι μαθητές:

- Να αναγνωρίζουν σύμβολα και ιερές πράξεις του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών και να ανακαλύπτουν το νόημά τους
- Να περιγράφουν διαφορές που υπάρχουν στον τρόπο λατρείας στις διάφορες θρησκείες
- Να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους εκφράζονται οι θρησκείες
- Να διατυπώνουν απορίες και ερωτήματα
- Να αναγνωρίζουν τη θέση και τον ρόλο της θρησκείας στη ζωή των ανθρώπων
- Να κατανοούν τον ιστορικό και συμβολικό χαρακτήρα της Αγίας Γραφής και άλλων ιερών κειμένων
- Να διαπιστώνουν τη σημασία και την ανάγκη του διαχριστιανισμού και διαθρησκειακού διαλόγου
- Να χρησιμοποιούν διευρυμένο θεολογικό λεξιλόγιο
- Να συνειδητοποιούν τον εκκλησιαστικό τρόπο ζωής ως προσωπική συνάντηση και σχέση με το Θεό
- Να γνωρίζουν και να αξιολογήσουν τη ζωή και το έργο ιερών και σημαντικών προσώπων
- Να προσεγγίζουν βασικές πτυχές της διδασκαλίας του Χριστού
- Να γνωρίζουν τον Θεάνθρωπο ως κέντρο της χριστιανικής Εκκλησίας και να εμβαθύνουν σε όψεις της διδασκαλίας του

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Οι μαθητές:

- Να αναγνωρίζουν διαφορετικά θρησκευτικά μνημεία και θρησκευτικά σύμβολα στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες
- Να αντιλαμβάνονται το θρησκευτικό υπόβαθρο λαϊκών παραδόσεων και εθίμων
- Να ανιχνεύουν την επιρροή ιερών κειμένων στη ζωή και στον πολιτισμό των λαών
- Να προσεγγίσουν σε ένα πρώτο επίπεδο βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου λατρείας στον Χριστιανισμό και τις άλλες θρησκείες (προσευχή, ιεροί τόποι και προσκυνήματα, λατρεία, ηθική στάση)
- Να αναγνωρίσουν αποτυπώσεις της θρησκευτικής πίστης σε μνημεία τέχνης
- Να ανακαλύπτουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού
- Να κατανοήσουν τα ιστορικά γεγονότα που αφορούν τη ζωή της Εκκλησίας
- Να προσεγγίσουν τη χριστιανική πρόταση πάνω σε θεμελιώδεις διαστάσεις των ανθρωπίνων σχέσεων

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Οι μαθητές:

- Να ακούν προσεκτικά, ρωτούν και απαντούν με ευαισθησία γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα και τις εμπειρίες –τις δικές τους και των άλλων
- Να συσχετίζουν τις ιδέες και τις εμπειρίες τους με αυτές των συμμαθητών τους και να μπαίνουν στη θέση τους
- Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση προς τα πρόσωπα των βιβλικών και άλλων θρησκευτικών αφηγήσεων και να αξιολογούν υπό το φως των όσων κατανόησαν τις δικές τους στάσεις και επιλογές
- Να διαμορφώσουν στάσεις σεβασμού της θρησκευτικής και πολιτιστικής ετερότητας
- Να αναπτύσσουν ερευνητική διάθεση για το φαινόμενο της θρησκείας
- Να εμπνέονται από τις βιβλικές απαντήσεις γύρω από θεμελιώδη ζητήματα κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς
- Να υιοθετούν θετική στάση απέναντι στην υπεύθυνη και ελεύθερη διαμόρφωση προσωπικών επιλογών

- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία της αποστολής και του αγώνα στη ζωή
- Να αντιμετωπίζουν προβλήματα και εντάσεις με πνεύμα αλληλεγγύης και ενότητας
- Να εμβραθύνουν σε διαχρονικές χριστιανικές αξίες
- Να επισημάνουν ανθρωπιστικές και ηθικές αξίες

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «εγώ και οι άλλοι»)

Οι μαθητές:

- Να αναγνωρίζουν τον τρόπο λατρείας των άλλων
- Να αναγνωρίζουν και να σέβονται τις ανάγκες των άλλων
- Να αναπτύσσουν σεβασμό στο διαφορετικό
- Να αντιλαμβάνονται τη θέση του άλλου
- Να συναισθάνονται και προβληματίζονται γύρω από τις ηθικές αξίες της ζωής
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της μετάνοιας και της αλλαγής
- Να συναισθάνονται τη σημασία της διαφορετικότητας και της ποικιλίας
- Να εμπνέονται από θετικά πρότυπα και αξίες

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Οι μαθητές:

- Να συζητούν, να συνεργάζονται και να επικοινωνούν με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή πολιτιστική προέλευσή τους (κοινωνικές δεξιότητες)
- Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις των θρησκευτικών πιστεύω στη ζωή της κοινότητας –της δικής τους και των άλλων
- Να αποδέχονται και υπερασπίζονται το δικαίωμα στη διαφωνία και τη διαφορετικότητα
- Να κατανοούν και να καλλιεργούν τη σημασία της οργάνωσης και της συνεργασίας για την εύρυθμη λειτουργία των κοινωνικών υποσυνόλων στα οποία ανήκουν
- Να συζητούν και επικοινωνούν με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από την θρησκευτική ή πολιτισμική τους ταυτότητα
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της ανεξιθρησκείας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να τα αξιολογούν με θεολογικά κριτήρια
- Να επιχειρηματολογούν για τη σημασία των κοινών αποφάσεων και της συνδιαμόρφωσης

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

Οι μαθητές:

- να ερευνούν, να μελετούν και στοιχειωδώς να κρίνουν και αξιολογούν κείμενα, δεδομένα, πληροφορίες και γεγονότα
- Να ζωντανεύουν πρόσωπα και αφηγήσεις παίζοντας ρόλους
- να ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, τραγουδούν, χορεύουν εμπνευσμένοι από τα θέματα του μαθήματος
- Να βρίσκουν πληροφορίες με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών τις οποίες χρησιμοποιούν στην εργασία τους
- Να επεξεργάζονται διάφορες εκφράσεις καλλιτεχνικής δημιουργίας (εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, μουσική) που συνδέονται με τα θρησκευτικά θέματα
- Να αξιολογούν την εργασία της τάξης και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή (μεταγνώση)
- Να πραγματοποιούν μικροέρευνες στο περιβάλλον τους
- Να μαθαίνουν χρησιμοποιώντας ερευνητικά κριτήρια
- Να λειτουργούν μεταγνωστικά, αξιολογώντας την εργασία της τάξης και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή
- Να εντοπίζουν πληροφορίες από διάφορες πηγές, τις αναλύουν και τις παρουσιάζουν

1.5 Προτεινόμενη Εκπαιδευτική Μέθοδος

Διδακτική Μέθοδος :

Το παρόν σενάριο βασίζεται στις αρχές των κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών για τη μάθηση. Θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή της διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης, μέσα από την ομαδοσυνεργατική, την επικοινωνιακή-βιωματική διδασκαλία και τη μεθοδολογία Project, με παράλληλη αξιοποίηση των σύγχρονων δυνατοτήτων των ΤΠΕ. Θα δοθεί έμφαση στην καλλιέργεια δημιουργικών δεξιοτήτων μέσω συνεργατικών, ερευνητικών, διαλογικών και συμμετοχικών δράσεων. Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι υποστηρικτικός, καθώς δίνει ώθηση στους μαθητές να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν τη νέα γνώση μέσα από συγκεκριμένες δραστηριότητες

Τεχνικές:

Ιδεοθύελλα
Οριζόντιος διάλογος
Διδασκαλία μέσω τέχνης
Επίλυση προβλήματος
Μελέτη περίπτωσης
Ιστοεξερεύνηση μέσω διαδικτύου
Μουσικές δραστηριότητες
Τεχνική δράματος με αναστοχασμό (Ανάλυση-σύνταξη κειμένων)
Δραματοποίηση
TPS (σκέψου-συζήτησε, μοιράσου)
Κάνοντας θεολογία με μαθητές

2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ανά στάδιο

2.1 Γενική Περιγραφή

Στάδιο 1

Στην αρχή θα επιδιωχθεί να γίνει η προετοιμασία των μαθητών και η διαμόρφωση ψυχολογικού κλίματος στην τάξη, ώστε να είναι δυνατή η ελεύθερη έκφραση των μαθητών και η διαλογική συζήτηση μαζί τους, καθώς και η ενεργός συμμετοχή τους στο μάθημα και τις ομάδες εργασίας.

Θα διερευνηθούν οι προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις τους ώστε να διαμορφωθεί το πλαίσιο της παρουσίας του νέου υλικού. Θα τεθούν οι στόχοι και θα ανακοινωθούν στους μαθητές.

Θα επιδιωχθεί να αναγνωρίσουν και αξιολογήσουν την έννοια και τη σημασία του λάθους στη ζωή τους, καθώς και την αξία της συγγνώμης και της μετάνοιας όταν γίνονται λάθη. Να αναγνωρίζουν τα λάθη τους και να καταλάβουν τις συνέπειες των λαθών. (στόχος α). Δραστηριότητα 1. Φύλλα εργασίας 1

Στάδιο 2

Βιωματική προπαρασκευή

Θα αποτιμήσουν με βιωματικό τρόπο τη σημασία της μετάνοιας και της συγχώρησης στη ζωή τους, μέσα από προσωπικά βιώματα αλλά και βιβλικά παραδείγματα (στόχος α, γ). Δραστηριότητα 2. Φύλλο εργασίας 2, 3

Στάδιο 3

Επεξεργασία-Ανάλυση-Σύγκριση

Θα εκφράσουν σκέψεις, απόψεις και συναισθήματα για τη σημασία της μετάνοιας και της συγχώρησης, της νηστείας και της άσκησης στις βιβλικές παραδόσεις, αλλά και σε άλλες θρησκευτικές παραδόσεις και ταυτόχρονα θα κάνουν αναγωγή για τη σημασία τους στη ζωή και την κοινωνία. (στόχος β, γ, δ, ε). Δραστηριότητες 3, 4. Φύλλο εργασίας 4, 5, 6.

Στάδιο 4

Εφαρμογή-Έκφραση

Αναγνώριση λαθών στη ζωή μας- Δραματοποίηση - μουσική και καλλιτεχνική έκφραση
Δραστηριότητες 5 . Φύλλο εργασίας 7

Στάδιο 5

Αξιολόγηση

- αρχική
- (διαμορφωτική αξιολόγηση) με σκοπό την αναδιαμόρφωσή τους
- (τελική αξιολόγηση) για να ακολουθήσει μια εποικοδομητική συζήτηση που θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογές, επεκτάσεις

Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορες ερωτήσεις, γραπτές ή προφορικές που αναφέρονται στο γνωστικό κυρίως μέρος της ύλης. Παράλληλα όμως μπορούν να αξιολογηθούν με παρατήρηση οι στάσεις, οι ικανότητες και οι δεξιότητες που απέκτησε ο μαθητής, η συμμετοχή, η έκφραση.

Περιγραφή δραστηριοτήτων:

Δραστηριότητα 1

Βήμα 1: . Δίνουμε στους μαθητές ένα κείμενο σχετικά με τα λάθη στη ζωή μας, καθώς και δύο αποσπάσματα, ένα από το «Έγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκυ, και ένα από «Η δύναμη της αγάπης» του Μ. Α. Κινγκ. Τους ζητούμε να τα διαβάσουν προσεκτικά και στη συνέχεια συζητούμε μαζί τους για τα λάθη στη ζωή μας, στην οικογένεια, στο σχολείο, στην τάξη, στο παιχνίδι, στην κοινωνία. Μιλούμε για τη σημασία και αξία της συγχώρησης. Μιλούμε για την αναγνώριση του δίκαιου, της μετάνοιας, της αποκατάστασης της δικαιοσύνης. Αναγνωρίζουμε τις συνέπειες των λαθών μας. Μαθαίνουμε να σεβόμαστε τους άλλους και τον εαυτό μας.

Αφού εντοπίσουμε την κεντρική έννοια-ιδέα και το στόχο του μαθήματος προχωρούμε σε κατευθυνόμενο διάλογο με σκοπό να βοηθήσουμε τους μαθητές να ενεργοποιηθούν, να δραστηριοποιηθούν και να συμμετέχουν ενεργά και με κριτική σκέψη στη συζήτηση.

Στόχος μας είναι να εξετάσουν και αποτιμήσουν τη σημασία της αναγνώρισης του λάθους και του αγώνα για την υπέρβασή του ως χαρακτηριστικά της ηθικής ζωής και της πορείας προς την ωριμότητα

Διδασκαλία μετωπική στη δραστηριότητα αυτή

Φύλλα εργασιών 1

Δραστηριότητα 2

Βήμα 1: Δείχνουμε στους μαθητές βίντεο σχετικά με την παραβολή του σπλαχνικού πατέρα και του Ζακχαίου

Βήμα 2: Δίνουμε στους μαθητές τα κείμενα «Ήταν χαμένος και βρέθηκε»: παραβολή του σπλαχνικού πατέρα, «Κύριε υπόσχομαι να αποδώσω τα τετραπλάσια σε όσους αδίκησα»: ιστορία του Ζακχαίου, «Μνήσθητί μου Κύριε, εν τη βασιλεία Σου»: Ο ληστής στον σταυρό και «Σαούλ Σαούλ, τι με διώκεις;»: Η μεταστροφή του αποστόλου Παύλου

και συζητούμε μαζί τους για το ρόλο της μετάνοιας, της συγχώρησης και της μεταστροφής στη ζωή μας μέσα από τις βιβλικές παραδόσεις. Συζητούμε για τις επιδράσεις αυτών των συμπεριφορών στη λειτουργία της κοινωνίας της εποχής εκείνης, αλλά και της σημερινής.

Στόχος είναι να διακρίνουν και αποτιμούν τον ρόλο της μετάνοιας στη ζωή των προσώπων των βιβλικών διηγήσεων και των Αγίων και πώς προεκτείνονται οι διηγήσεις αυτές στην εποχή μας

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στη δραστηριότητα αυτή

Φύλλο εργασιών 2,3

Δραστηριότητα 3

Βήμα 1: Δίνουμε στους μαθητές στοιχεία από την παράδοση της Εκκλησίας, στοιχεία σχετικά με το μυστήριο της Μετάνοιας-Εξομολόγησης, μία Ευχή από τη Θεία Λειτουργία, καθώς και λόγια ασκητών για την μετάνοια

Βήμα 2: Δίνω στους μαθητές βίους Αγίων, όπου γίνεται εμφανής η αναγνώριση των λαθών τους και η μετάνοια

Συζητούμε με τους μαθητές για την έννοια και τη σημασία της μετάνοιας μέσα στην Εκκλησία, στη Θ. λειτουργία και στη ζωή των Αγίων.

Στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίσουν και να επιβεβαιώσουν ότι το μυστήριο της Μετάνοιας λειτουργεί για τους Χριστιανούς ως πλαίσιο προσωπικής ίασης και καταλλαγής με τον Θεό, τον πλησίον και τον κόσμο

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στη δραστηριότητα αυτή

Φύλλο εργασιών 4, 5

Δραστηριότητα 4

Δίνω στους μαθητές αποσπάσματα από παραδόσεις άλλων Θρησκειών σχετικά με τρόπους νηστείας και άσκησης. Τους ζητώ να τις διαβάσουν προσεκτικά και να πουν κοινά σημεία και διαφορές με τους κανόνες που υπάρχουν στην ΚΔ και ΠΔ

Στόχος να αναγνωρίζουν τη νηστεία και την άσκηση σε άλλες θρησκείες

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στη δραστηριότητα αυτή

Φύλλο εργασιών 6

Δραστηριότητα 5

Βήμα 1: Δραματοποιούν σκηνές μετάνοιας και αναγνώρισης λαθών

Βήμα 2: Ζωγραφίζουν κάτι που να δείχνει τη δύναμη της μετάνοιας

Βήμα 3: Δίνουμε απόσπασμα του Νίκου Καρούζου «Απολέλυσαι της ασθενείας σου» από την ελληνική ποίηση

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στη δραστηριότητα αυτή

Φύλλο εργασιών 7

Το περίγραμμα της Διδασκαλίας

α/α	Στάδια διδασκαλίας	Χρόνος	Εκπαιδευτική Τεχνική (πολύ σύντομη περιγραφή)	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα που υπηρετούνται
1	Προετοιμασία Προηγούμενες εμπειρίες Στόχοι	90 λεπτά	Ιδεοθύελλα Οριζόντιος διάλογος Κατευθυνόμενος διάλογος Μετωπική διδασκαλία Δραστηριότητα 1	να εξετάσουν και αποτιμήσουν τη σημασία της αναγνώρισης του λάθους και του αγώνα για την υπέρβασή του ως χαρακτηριστικά της ηθικής ζωής και της πορείας προς την ωριμότητα
2	Βιωματική προπαρασκευή	90 λεπτά	Διερεύνηση-Ανακάλυψη TPS Κάνοντας θεολογία με μαθητές Βιωματική μάθηση Ομάδες ανά και ανά τέσσερις μαθητές Δραστηριότητα 2	Να αποτιμήσουν με βιωματικό τρόπο τη σημασία της μετάνοιας στη ζωή τους
3	Επεξεργασία Ανάλυση Σύγκριση	90 λεπτά	Ομαδοσυνεργατική Διερεύνηση-ανακάλυψη Τέχνη δράματος με αναστοχασμό Δραστηριότητες 3, 4	να διακρίνουν και αποτιμήσουν τον ρόλο της μετάνοιας στη ζωή των προσώπων των βιβλικών διηγήσεων και των Αγίων

				και πώς προεκτείνονται οι διηγήσεις αυτές στην εποχή μας
4	Εφαρμογή-Έκφραση	80 λεπτά	Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία μέσω τέχνης Δραματοποίηση Δραστηριότητα 5	Αναγνώριση λαθών στη ζωή τους - καλλιτεχνική έκφραση
5	Αξιολόγηση	10 λεπτά	Ερωτήσεις, γραπτές ή προφορικές στάσεις, ικανότητες και δεξιότητες τρόπος επικοινωνίας-συμμετοχή	Γνώση των βασικών εννοιών και λεξιλογίου της ενότητας, ανάπτυξη κριτικής σκέψης, δυνατότητα έκφρασης τρόποι αναζήτησης πληροφοριών ψυχοκινητική δραστηριότητα, παρατηρητικότητα, συγκέντρωση προσοχής εκμάθηση θρησκευτικής γλώσσας

Βιβλιογραφικές πηγές σχεδίου:

Λογισμικό: Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι

<https://www.youtube.com/watch?v=-WT6BDin9jg>

Φ. Ντοστογιέφσκυ, Έγκλημα και Τιμωρία

Μ. Α. Κινγκ, Η δύναμη της αγάπης

Βασ Β' 11, 2-8 & 14-26 & 12, 1-7 & 13

Ψλ 50

Λκ 19, 1-10

Λκ 15, 11-32

Λκ 23, 39-43

Πραξ 9, 1-19

Μυστήριο εξομολόγησης

Βίοι Αγίων

Νηστεία και άσκηση στις Θρησκείες του κόσμου

Νέο Σχολείο-Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού Γυμνασίου-Αναθεωρημένη έκδοση 2014

Νέο Σχολείο-Οδηγός Εκπαιδευτικού-Θρησκευτικά Δημοτικού Γυμνασίου-Αθήνα 2011

Κουκουνάρας-Λιάγκης Μάριος (2011). Εκπαιδευτικοί εν δράσει. Αθήνα: Γρηγόρης

Κόπτης Αλέξανδρος (2006). Η διαθεματική διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στο ελληνικό σχολείο. Θεσσαλονίκη: Βάνιας

Κόπτης Αλέξανδρος (2008). Οι θρησκευτικές έννοιες και η βιωματική τους διδασκαλία. Θεσσαλονίκη: Βάνιας

2.2 Υλικοτεχνική Υποδομή (αν είναι απαραίτητη στο σχέδιο)

- Στην τάξη να υπάρχει υπολογιστής συνδεδεμένος με το διαδίκτυο
- Να υπάρχει επίσης προβολέας για να εικονίζονται στον πίνακα συγκεκριμένα βίντεο και εικόνες.

- Να υπάρχει έτοιμο εποπτικό υλικό, εικόνες, βιβλία και κείμενα για να τα επεξεργαστούν οι μαθητές

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάστε τα παρακάτω κείμενα προσεκτικά

1. Σχετικά με τα λάθη στη ζωή μας,
2. από το έργο «Έγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκυ, και
3. από το έργο «Η δύναμη της αγάπης» του Μ. Λ. Κινγκ.

Υπογραμμίστε στα κείμενα λέξεις και εκφράσεις που περιέχουν τις έννοιες του λάθους, των συνεπειών του, καθώς και δύναμης της συγχώρησης

Στη συνέχεια συζητήστε με τους μαθητές της ομάδας σας για τα λάθη στη ζωή μας, στην οικογένεια, στο σχολείο, στην τάξη, στο παιχνίδι, στην κοινωνία.

Μιλήστε για τη σημασία και αξία της συγχώρησης.

Μιλήστε για την αναγνώριση του δίκαιου, της μετάνοιας, της αποκατάστασης της δικαιοσύνης.

Συζητήστε για τις συνέπειες των λαθών και τον σεβασμό στους άλλους και τον εαυτό μας.

Στη συνέχεια ανακοινώστε τα συμπεράσματά σας στην τάξη

Όλοι κάνουμε λάθη

Όλοι μας στην καθημερινή μας ζωή, ακόμα κι όταν δεν το θέλουμε, κάνουμε λάθη. Λάθη που πληγώνουν τους διπλανούς μας και τους απομακρύνουν από κοντά μας. Κάποιες φορές αυτά τα λάθη μπορεί να είναι πολύ μεγάλα και να οδηγούν σε καταστροφές.

Ωστόσο πάντα μπορούμε να διορθώσουμε τα λάθη μας. Χρειάζεται όμως να τα αναγνωρίσουμε και να τα καταλάβουμε. Να συναισθανθούμε τις συνέπειές τους και να θελήσουμε βαθιά απ' την καρδιά μας να αλλάξουμε. Δηλαδή να μετανιώσουμε. Κι ακόμη παραπέρα, να ζητήσουμε συγνώμη απ' αυτούς που πληγώσαμε και να αλλάξουμε συμπεριφορά.

Από τις σκέψεις ενός δολοφόνου πριν παραδοθεί στις αρχές

Είχε θυμηθεί ξαφνικά τα λόγια της Σόνιας – «πήγαινε στο σταυροδρόμι, προσκύνησε τους ανθρώπους, φίλησε τη γη, γιατί αμάρτησες κι απέναντι σ' αυτήν, και πες φωναχτά σ' όλο τον κόσμο: Είμαι φονιάς».

Φ. Ντοστογιέφσκυ, Έγκλημα και Τιμωρία

Από μια ομιλία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, που αγωνίστηκε για τα δικαιώματα των μαύρων και την ειρήνη και δολοφονήθηκε στα 39 του χρόνια

Καμιά συμβουλή του Χριστού δεν υπήρξε πιθανώς πιο δύσκολη στο να την ακολουθήσει κανείς από την εντολή ν' αγαπάτε τους εχθρούς σας [...] Με ποιον τρόπο να αγαπούμε τους εχθρούς μας;

Στην αρχή πρέπει να αναπτύξουμε και να διατηρήσουμε τη δυνατότητα της συγνώμης.

Εκείνος που είναι ανίκανος να συγχωρεί είναι ανίκανος και ν' αγαπά. Είναι αδύνατο και ν' αρχίσει κανείς να αγαπά τους εχθρούς του χωρίς να έχει πρώτα αποδεχτεί την ανάγκη, την ακατάπαυστα ανανεούμενη, να συγχωρεί εκείνους που τον κακομεταχειρίζονται και τον αδικούν [...]

Ο ένοχος μπορεί να ζητήσει συγνώμη. Δικαιούται να επιστρέψει στο σπίτι του, με την καρδιά του να τη δονεί η επιθυμία της συγνώμης, καθώς ο άσωτος γιος που περιπλανήθηκε σε κάποιο κακοτράχαλο δρόμο. Αλλά μονάχα ο άνθρωπος που κακόπαθε, ο πατέρας που τον ξανασυναντά γεμάτον αγάπη στο σπίτι, μπορεί να του προσφέρει τη συγνώμη του και να τον περιβάλλει με τη θερμότητά της.

Συγχωρώ δε σημαίνει πως ξεχνώ εκείνο που έγινε ή πως τοποθετώ μια ψεύτικη επιγραφή πάνω σε μια κατακριτέα πράξη. Συγχωρώ σημαίνει περισσότερο πως η πράξη αυτή έπαυσε να αποτελεί εμπόδιο στις σχέσεις. [...]

Λογαριάζω τον εαυτό μου ευτυχισμένο γιατί ο Θεός που λατρεύουμε έχει ταυτόχρονα πνεύμα σταθερό και τρυφερή καρδιά. [...] Τον έχουμε συμπαρασάτη στους αγώνες μας. Μας αναζητά μέσα στο σκοτάδι, υποφέρει μαζί μας και για μας, στην τραγική μοίρα των ασώτων που μας έλαχε.

Μ. Λ. Κινγκ, Η δύναμη της αγάπης

2° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δείτε τα βίντεο σχετικά με την παραβολή του σπλαχνικού πατέρα και του Ζακχαίου

Περιγράψτε τις σκηνές που είδατε και πείτε τι σας έκανε εντύπωση

Γιατί συμπεριφέρθηκε με τον τρόπο αυτό ο Ζακχαίος και ο πατέρας;

Ποιο το αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών για τους ίδιους αλλά και για το ευρύτερο περιβάλλον τους;

Γράψτε 5 λέξεις που να εκφράζουν τα συναισθήματά σας για αυτό που είδατε

3ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάστε τα κείμενα και δείτε τις εικόνες που σας δίνονται

«Ήταν χαμένος και βρέθηκε»: παραβολή του σπλαχνικού πατέρα,
«Κύριε υπόσχομαι να αποδώσω τα τετραπλάσια σε όσους αδίκησα»: ιστορία του Ζακχαίου,
«Μνήσθητί μου Κύριε, εν τη βασιλεία Σου»: Ο ληστής στον σταυρό και
«Σαούλ Σαούλ, τι με διώκεις;»: Η μεταστροφή του αποστόλου Παύλου
Περιγράψτε με δικά σας λόγια τις ιστορίες και στη συνέχεια συζητήστε για τη σημασία της μετάνοιας, για το ρόλο της μετάνοιας, της συγχώρησης και της μεταστροφής στη ζωή μας. Συζητήστε πώς επέδρασαν οι παραπάνω συμπεριφορές στην κοινωνία της εποχής εκείνης και στα πρόσωπα των κειμένων και πώς μπορούν να επιδράσουν στη λειτουργία της σημερινής κοινωνίας.

Μετάνοια και συγχώρηση στη βιβλική εμπειρία

«Ήταν χαμένος και βρέθηκε»: Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα

Ο Ιησούς διηγήθηκε μια ιστορία: «Κάποιος άνθρωπος είχε δύο γιους. Μια μέρα, ο μικρότερος είπε στον πατέρα του: «Πατέρα, δώσε μου το μερίδιο της περιουσίας που μου αναλογεί». Κι εκείνος τους μοίρασε την περιουσία. Ύστερα από λίγες ημέρες, ο μικρότερος γιος τα μάζεψε όλα κι έφυγε σε χώρα μακρινή. Εκεί σκόρπισε την περιουσία του κάνοντας άσωτη ζωή.

Όταν τα ξόδεψε όλα, έτυχε να πέσει μεγάλη πείνα στη χώρα εκείνη, κι άρχισε και αυτός να στερείται. Πήγε λοιπόν, κι έγινε εργάτης σε έναν από τους πολίτες εκείνης της χώρας, ο οποίος τον έστειλε στα χωράφια του να βόσκει χοίρους. Έφτασε στο σημείο να θέλει να χορτάσει με τα ξυλοκέρατα που έτρωγαν οι χοίροι, αλλά κανένας δεν του έδινε.

Τελικά κάποια στιγμή συνήλθε και είπε: «Πόσοι εργάτες του πατέρα μου έχουν περίσσιο ψωμί, κι εγώ εδώ πεθαίνω της πείνας! Θα σηκωθώ και θα πάω στον πατέρα μου και θα του πω: «Πατέρα αμάρτησα στον Θεό και σε εσένα. Δεν είμαι άξιος πια να λέγομαι γιος σου. Πάρε με να σου δουλεύω σαν εργάτης σου». Σηκώθηκε, λοιπόν και ξεκίνησε να πάει στον πατέρα του.

Ενώ ήταν ακόμη μακριά, τον είδε ο πατέρας του, τον σπλαχνίστηκε, έτρεξε, τον αγκάλιασε σφιχτά και τον φιλούσε ασταμάτητα. Τότε ο γιος τού είπε: «Πατέρα, αμάρτησα στον Θεό και σε σένα και δεν αξίζω να λέγομαι παιδί σου». Ο πατέρας όμως γύρισε στους δούλους του και τους είπε: «Βγάλτε γρήγορα την καλύτερη στολή και ντύστε τον. Φορέστε του δακτυλίδι στο χέρι και σαντάλια στα πόδια του. Φέρτε και το καλοθρεμμένο μοσχάρι και σφάξτε το, να φάμε και να γιορτάσουμε· γιατί αυτός ο γιος μου ήταν νεκρός και αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε». Έτσι άρχισε το πανηγύρι.

Ο μεγαλύτερος γιος του βρισκόταν στο χωράφι και καθώς ερχόταν και πλησίαζε στο σπίτι, άκουσε μουσικές και χορούς. Φώναξε, λοιπόν, έναν από τους υπηρέτες και ρώτησε να μάθει τι συμβαίνει. Εκείνος του είπε: «Γύρισε ο αδελφός σου, και ο πατέρας σου έσφαξε το καλοθρεμμένο μοσχάρι, γιατί ήρθε πίσω γερός».

Αυτός τότε θύμωσε και δεν ήθελε να μπει μέσα στο σπίτι. Ο πατέρας του βγήκε και τον παρακαλούσε, εκείνος όμως του αποκρίθηκε: «Εγώ τόσα χρόνια σου δουλεύω και ποτέ δεν παράκουσα καμιά εντολή σου· σε εμένα όμως, δεν έδωσες ποτέ ένα κασιόκι για να γιορτάσω με τους φίλους μου. Όταν όμως ήρθε αυτός ο γιος σου, που κατασπατάλησε την περιουσία σου στην ασωτία, μέχρι και το καλοθρεμμένο μοσχάρι έσφαξες για χάρη του». Αλλά ο πατέρας του του απάντησε: «Παιδί μου, εσύ είσαι πάντοτε μαζί μου και ό,τι είναι δικό μου είναι και δικό σου. Έπρεπε όμως να γιορτάσουμε και να χαρούμε, γιατί ο αδελφός σου αυτός ήταν νεκρός και αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε».

Λκ 15, 11-32

«Κύριε υπόσχομαι να αποδώσω τα τετραπλάσια σε όσους αδίκησα»: Η ιστορία του Ζακχαίου

Στην πόλη Ιεριχώ έμενε ο Ζακχαίος, που η δουλειά του ήταν να εισπράττει φόρους. Ο Ζακχαίος έπαιρνε περισσότερα χρήματα απ' όσα έπρεπε και είχε πλουτίσει. Όλος ο κόσμος το ήξερε, αλλά δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα.

Μια μέρα που ο Ιησούς είχε έρθει στην πόλη, ο Ζακχαίος το άκουσε και ήθελε οπωσδήποτε να τον δει. Ήταν όμως κοντός και ο κόσμος ήταν πολύς. Δεν μπορούσε να δει τίποτα.

Ο Ζακχαίος δεν απογοητεύτηκε. Έτρεξε κι ανέβηκε σ' ένα δέντρο. Από εκεί πάνω θα μπορούσε να δει καλά τον Ιησού όταν θα περνούσε. Ο Ιησούς, όταν έφτασε εκεί κοντά, είδε τον Ζακχαίο, στάθηκε και του είπε: «Ζακχαίε, κατέβα γρήγορα, γιατί σήμερα πρέπει να μείνω στο σπίτι σου».

Ο Ζακχαίος κατέβηκε γρήγορα από το δέντρο. Αμέσως έφερε τον Ιησού στο σπίτι του και τον υποδέχτηκε με πολλή χαρά. Όλοι στην Ιεριχώ που το είδαν αυτό διαμαρτύρονταν και έλεγαν: «Ο Ζακχαίος είναι αμαρτωλός. Ο Ιησούς δεν έπρεπε να μείνει στο σπίτι του!»

Ο Ζακχαίος όμως είπε στον Ιησού: «Έκανα αδικίες. Έπαιρνα περισσότερα χρήματα από όσα έπρεπε. Θέλω όμως να επανορθώσω. Τα μισά από τα υπάρχοντά μου θα τα δώσω στους φτωχούς. Και όποιος πλήρωσε περισσότερο θα πάρει από μένα πίσω το τετραπλάσιο!»

Ο Ιησούς τότε του είπε: «Σήμερα είναι μια ευτυχισμένη μέρα για σένα και για την οικογένειά σου. ο Θεός χαίρεται γιατί άλλαξες τρόπο να σκέφτεσαι και να ζεις. Κι εγώ γι' αυτό ήρθα στον κόσμο, για να γυρέψω τους αμαρτωλούς και να τους σώσω».

Λκ 19, 1-10

«Μνήσθητί μου Κύριε, εν τη βασιλεία Σου»: Ο ληστής στον σταυρό

Μαζί με τον Χριστό σταύρωσαν και δύο άλλους δύο κακούργους. Αυτός που ήταν κρεμασμένος στα αριστερά του Ιησού, τον βλαστημούσε και του έλεγε: «Εάν εσύ είσαι ο Μεσσίας, σώσε τον εαυτό σου και εμάς». Τότε, ο άλλος γύρισε και του είπε: «Ούτε τον Θεό δε φοβάσαι εσύ; Δεν είσαι όπως κι εκείνος καταδικασμένος; Εμείς βέβαια δίκαια, γιατί τιμωρούμαστε για αυτά που κάναμε. Αυτός όμως δεν έκανε κανένα κακό». Και στον Ιησού έλεγε: «Θυμήσου με, Κύριε, όταν έρθεις στη Βασιλεία Σου». Ο Ιησούς του απάντησε: «Σε βεβαιώνω πως σήμερα κόλας θα είσαι μαζί μου στον παράδεισο»

Λκ 23, 39-43

«Σαούλ Σαούλ, τι με διώκεις;»: Η μεταστροφή του αποστόλου Παύλου

Ο Σαύλος άκουσε ότι πολλοί άνθρωποι στην πόλη Δαμασκό πίστευαν στον Ιησού. Πήγε τότε στον αρχιερέα και του είπε: «Θέλω να πάω στη Δαμασκό. Δώσε μου την άδεια να συλλάβω εκεί όσους πιστεύουν στον Ιησού και να τους φέρω πίσω δεμένους». Πράγματι, ο αρχιερέας του έδωσε την άδεια. Ο Σαύλος ξεκίνησε για τη Δαμασκό.

Όταν πλησίαζε στην πόλη, ξαφνικά τον φώτισε μια αστραπή από τον ουρανό. Έπεσε στη γη κι άκουσε μια φωνή να του λέει: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;» Ο Σαύλος ρώτησε: «Ποιος είσαι, Κύριε;» Η φωνή απάντησε: «Εγώ είμαι ο Ιησούς, που εσύ τον καταδιώκεις. Σήκω όμως και μπες στην πόλη. Εκεί θα σου πούνε τι πρέπει να κάνεις».

Οι άντρες που συνόδευαν τον Σαύλο έμειναν με ανοιχτό το στόμα. Γιατί άκουγαν τη φωνή, δεν έβλεπαν όμως κανέναν. Ο Σαύλος σηκώθηκε πάνω και, ενώ τα μάτια του ήταν ανοιχτά, δεν έβλεπε τίποτε. Οι συνοδοί του τότε τον έπιασαν από το χέρι και τον οδήγησαν στη Δαμασκό. Τρεις μέρες ήταν τυφλός. Στο διάστημα αυτό ούτε έφαγε ούτε ήπια.

Εκεί στη Δαμασκό ζούσε ένας μαθητής του Ιησού που τον έλεγαν Ανανία. Σ' αυτόν φανερώθηκε σε όραμα ο Κύριος και του είπε: «Σήκω και πήγαινε στο σπίτι του Ιούδα στην οδό που λέγεται Ευθεία. Εκεί, ζήτησε κάποιον που λέγεται Σαύλος. Είναι εκεί και προσεύχεται».

Ο Ανανίας απάντησε: «Κύριε, έχω ακούσει από πολλούς πόσα δεινά έχει προκαλέσει αυτός ο άνθρωπος στους πιστούς στην Ιερουσαλήμ. Καταδιώκει και βάζει στη φυλακή όσους πιστεύουν σε σένα». Ο Κύριος όμως του είπε: «Πήγαινε», γιατί αυτόν τον διάλεξα εγώ για να με κάνει γνωστό σε όλα τα έθνη και στους άρχοντές τους και στον ισραηλιτικό λαό».

Τότε ο Ανανίας πήγε στον Σαύλο. Ακούμπησε τα χέρια του πάνω του και του είπε: «Σαούλ, αδερφέ, με έστειλε ο Κύριος, ο Ιησούς, για να ξαναβρείς το φως σου και να γεμίσεις με Άγιο Πνεύμα». Αμέσως τότε έπεσαν από τα μάτια του κάτι σαν λέπια και ξαναβρήκε το φως του. Σηκώθηκε, βαφτίστηκε, και κατόπιν έφαγε και συνήλθε.

Πραξ 9, 1-19

4ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάστε τα παρακάτω κείμενα

Γράψτε ένα άλλο τίτλο για κάθε κείμενο και διηγηθείτε το στην τάξη

Συζητήστε με την ομάδα σας για την εξομολόγηση, για την έννοια και τη σημασία της μετάνοιας μέσα στην Εκκλησία, στη Θ. Λειτουργία και στη ζωή των ασκητών.

Συγγνώμη και άφεση στην παράδοση της Εκκλησίας

Το μυστήριο της Μετάνοιας ή Εξομολόγησης

Στον αγώνα της ζωής, πολύ συχνά ο άνθρωπος λυγίζει και πέφτει. Η πτώση είναι τραγική όταν μέσα στον άνθρωπο δε λειτουργήσει το συναίσθημα της μεταμέλειας και η λαχτάρα να ξανακερδίσει τη ζωή του. Σ' αυτόν τον δύσκολο αγώνα η χριστιανική Εκκλησία προσφέρει ένα στήριγμα. Είναι το μυστήριο της Μετάνοιας. Όσο μεγάλο κι αν είναι το λάθος και η αμαρτία ενός ανθρώπου τόσο πιο μεγάλη μπορεί να είναι η αγάπη και η συγγνώμη του Θεού. Έτσι, υπάρχουν ορισμένοι κληρικοί που έχουν μια ιδιαίτερη ικανότητα να επικοινωνούν και να ενισχύουν τους χριστιανούς που έχουν «πέσει». Αυτοί οι κληρικοί, με μόρφωση, ψυχολογική πείρα και απέραντη κατανόηση λέγονται «πνευματικοί». Με τρόπο μυστικό ανοίγουν τις ψυχές των ανθρώπων και τις ελαφρώνουν από το βάρος τους. Ο άνθρωπος εξομολογείται, ξεκλειδώνει δηλαδή την ψυχή του, ακουμπά το φορτίο της στο έλεος του Θεού και ο πνευματικός διοχετεύει στην ψυχή του πιστού το έλεος και την αγάπη του Θεού.

Η τέλεση του Μυστηρίου

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία, το μυστήριο της Μετάνοιας έχει τη μορφή μιας συζήτησης μεταξύ του πιστού και του ιερέα. Ο ιερέας απαγορεύεται πάντοτε αυστηρά να αποκαλύψει σε οποιοδήποτε το περιεχόμενο της εξομολόγησης. Το μυστήριο μπορεί να τελείται σε οποιονδήποτε χώρο μπορεί να υπάρχει ησυχία. Συνήθως, μέσα στον ναό, μπροστά στο εικονοστάσι ή σε κάποιο ιδιαίτερο χώρο, όπως κάποιο δωματιάκι. Τόσο ο πιστός όσο και ο ιερέας κάθονται. Όταν τελειώσει το στάδιο της εξομολόγησης, ο εξομολογούμενος γονατίζει και ο ιερέας τοποθετεί το πετραχήλι του στο κεφάλι του πιστού καθώς και το χέρι του ανάμεσα στο κεφάλι και το επιτραχήλιο και διαβάσει τη *συγχωρητική ευχή*. Αν το θεωρήσει αναγκαίο, μπορεί να επιβάλλει στον εξομολογούμενο κάποιο *επιτίμιο*.

Στη Ρωμαιοκαθολική εκκλησία, το μυστήριο λαμβάνει χώρα σε ειδικό χώρο, το *εξομολογητήριο* και ο εξομολογούμενος γονατίζει.

Στην αρχαία εκκλησία το μυστήριο της εξομολογήσεως γινόταν μπροστά σε ολόκληρη την κοινότητα. Από τον 4ο αιώνα πλέον το μυστήριο της εξομολόγησης περνά οριστικά στο στάδιο της προσωπικής εξομολόγησης.

Ευχή από τη Θεία Λειτουργία

Κύριε Ιησού Χριστέ, Θεέ μου, ελευθέρωσε, σπλαχνίσου και συχώρεσε εμένα το παιδί σου για τα σφάλματα και τις κακίες, όλα δηλαδή που έκανα από μικρός ως αυτή την ώρα, όσα ήξερα πως ήταν άσχημα και όσα δεν ήξερα: στα λόγια και στις πράξεις μου, στις σκέψεις, στις επιθυμίες, στα έργα μου...».

Ασκητές για την μετάνοια

Ένας γέροντας ασκητής που ζούσε στην έρημο, είχε φήμη αγίου ανθρώπου και πολλοί πήγαιναν να ζητήσουν τη συμβουλή του. Μια φορά τον επισκέφτηκε ένας στρατιωτικός και τον ρώτησε αν ο Θεός δέχεται πάλι όσους μετανοούν για τα λάθη που έκαναν. Ο γέροντας τότε τον ρώτησε:

- *Πες μου, παιδί μου, αν η χλαμύδα σου σκιστεί την πετάς;*
- *Όχι, βέβαια, απάντησε εκείνος. Τη ράβω και την ξαναχρησιμοποιώ.*
- *Αν, λοιπόν, εσύ λυπάσαι τη χλαμύδα, που είναι ρούχο, δε θα λυπηθεί ο Θεός τον άνθρωπο που είναι παιδί του; του απάντησε ο σοφός γέροντας.*

Μια φορά ρώτησαν τον Αββά Ποιμένα:

- *Αν κάποιος κάνει λάθος και μετανοήσει, τον συγχωρεί ο Θεός;*

Εκείνος απάντησε:

- *Ο Θεός μας δίδαξε να συγχωρούμε τους συνανθρώπους μας. και μια φορά που ο Πέτρος τον είχε ρωτήσει μέχρι πόσες φορές να συγχωρούμε ο Κύριος του είπε μέχρι εβδομήντα φορές το εφτά. Λοιπόν, παιδιά μου, αν ζητά από εμάς τόσο πολύ να συγχωρούμε, πολύ περισσότερο μας συγχωρεί και μας δέχεται εκείνος.*

5^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάστε τους βίους των παρακάτω αγίων. Σημειώστε τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους. Γράψτε κάτω από το κείμενο 2 χαρακτηριστικές προτάσεις του κειμένου από τη ζωή των αγίων που σας έκαναν εντύπωση και δείχνουν τη δύναμη της συγχώρησης

Από τους βίους των Αγίων

Ο ιερός Αυγουστίνος

Γεννήθηκε το 354 στη Νουμιδία της Β. Αφρικής (σημερινή Αλγερία). Από μικρός διακρίθηκε για την οξύνοια και τη φιλομάθειά του. Ο πατέρας ονομαζόταν ήταν Ρωμαίος πολίτης και ειδωλολάτρης. Η μητέρα του λεγόταν Μόνικα και ήταν χριστιανή.

Τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε στην πατρίδα του. Στις *Εξομολογήσεις* του ο ίδιος περιγράφει τον εαυτό του· *"Δεν ήμουν από τα παιδιά τα ήρεμα και ήσυχα ...Δεν ήθελα να πηγαίνω σχολείο. Με το ζόρι με έστελναν οι γονείς μου. Πολλές φορές πήγαινα αδιάβαστος, δεν ήξερα μάθημα, αλλά αυτό δεν με ενδιέφερε, ούτε έδινα σημασία καν, αλλά οι γονείς μου με πίεζαν να μάθω. Δεν αγαπούσα καθόλου τα γράμματα, ούτε ήθελα να σπουδάσω, ούτε ήθελα να κάτσω να διαβάσω ποτέ μου"*. Ο ίδιος όμως αργότερα αναφέρει ότι αυτός ο εξαναγκασμός εκ μέρους των γονιών και δασκάλων του κι αυτή η μελέτη που πιεζόταν να κάνει, τελικά τον ωφέλησε. Στη συνέχεια, πήγε στην Καρχηδόνα όπου σπούδασε φιλοσοφία και ρητορική.

Ως νεαρός φοιτητής ζούσε άστατη ζωή. Πολύ νέος, μάλιστα, απέκτησε και ένα εξώγαμο παιδί. Αργότερα πήγε τη Ρώμη για να εργαστεί ως ρήτορας και να διδάξει. Συνέχισε να ζει άστατα, αλλά απέκτησε σπουδαία φήμη για τις ρητορικές του ικανότητες. Ο ίδιος εξομολογείται: *«έγραφα λόγια και πράγματα για τον αυτοκράτορα, που ο ίδιος δεν τα πίστευα. Έπρεπε να κολακεύω τον αυτοκράτορα και όλους τους αυλικούς του, για να είμαι αρεστός και όλοι να με δοξάζουν»*.

Κάποια στιγμή πηγαίνει στα Μεδιόλανα (σημερινό Μιλάνο), όπου επίσκοπος είναι ο Αμβρόσιος. Η γνωριμία του με τον Αμβρόσιο τον θάμπωσε. Παρακολουθεί τα κηρύγματά του, διαβάζει τις επιστολές του Αποστόλου Παύλου και αρχίζει σιγά σιγά να μεταμορφώνεται. Συνειδητοποιώντας τα όσα είχε κάνει στη ζωή του συνταράσσεται: Ο ίδιος γράφει: *"Είμαι ζητιάνος της χαράς. Την ζητιανεύω χρόνια ολόκληρα. Ψάχνω να τη βρω στις γυναίκες, ψάχνω να τη βρω στα ξενύχτια, ψάχνω να την βρω στις ταβέρνες, ψάχνω να τη βρω στα μεθύσια, ψάχνω να την βρω με οποιοδήποτε τρόπο μπορώ. Η αλήθεια και η χαρά, ακόμα δεν ήλθε στην καρδιά μου. Δεν μπόρεσα να τη βρω, δεν μπόρεσα να τη γευθώ. Μόνον Εσύ, Ιησού μου, μπόρεσες να μου την προσφέρεις"*.

Μετά τον θάνατο της μητέρας του επιστρέφει στην Αφρική όπου πεθαίνει και το παιδί του. Τότε ο Αυγουστίνος, ιδρύει μια μοναστική αδελφότητα με μερικούς φίλους του.

Όταν το 391 μ.Χ. επισκέφθηκε κάποιους φίλους του στην Ιππώνα (στα παράλια της Νουμιδίας), ο επίσκοπος της πόλης εκτιμώντας τα πλούσια χαρίσματά του, το πάθος της διδασκαλίας αλλά και τη βαθύτατη θεολογική του γνώση, τον χειροτόνησε. Μάλιστα αυτό έγινε με απαίτηση του λαού που όταν χρειάστηκαν στην Ιππώνα ιερέα με μια φωνή όλοι

φώναξαν: "Τον Αυγουστίνο ιερέα".

Ως επίσκοπος ξεχώρισε για την ποιμαντική του δραστηριότητα αλλά και την έντονη αντιστασιακή του δράση. Μαρτυρείται ότι πούλησε ακόμη και εκκλησιαστικά σκεύη, για να ενισχύσει τα ενδεή μέλη του ποιμνίου του. Διακρίθηκε επίσης για τον ασκητικό βίο του. Έγραψε πάρα πολλά έργα, τα οποία είχαν πολύ μεγάλη επιρροή στην ανάπτυξη του Δυτικού Χριστιανισμού και της Δυτικής φιλοσοφίας.

Οι **Εξομολογήσεις**, έργο κλασικό που γνώρισε τεράστια απήχηση στο δυτικό πολιτισμό, είναι η ιστορία της νεότητας του Αυγουστίνου και η μαρτυρία της πνευματικής του περιπλάνησης και της μεταμόρφωσής του.

Πέθανε τον Αύγουστο του 430 κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Ιπώνος από τους Βανδάλους, όταν αρρώστησε με πολύ υψηλό πυρετό.

Ο Άγιος Διονύσιος Ζακύνθου

Πριν από τετρακόσια περίπου χρόνια, στη Ζάκυνθο γεννήθηκε αυτός που μια μέρα θα γινόταν ο προστάτης άγιος του νησιού. Τον έλεγαν Δραγανίγο και οι γονείς του τον ανέθρεψαν με ευσέβεια. Σπούδασε, και στα εικοσιένα του χρόνια έγινε μοναχός.

Περνώντας κάποτε από την Αθήνα, επισκέφθηκε τον επίσκοπο της πόλης. Εκείνος εκτίμησε την αρετή του και τον χειροτόνησε επίσκοπο της Αίγινας με το όνομα Διονύσιος. Η φήμη της αρετής και της καλοσύνης του απλώθηκε στη σκλαβωμένη Ελλάδα. Στον Διονύσιο όμως δεν άρεσαν οι έπαινοι και οι τιμές. Γι' αυτό μια μέρα αποχαιρέτισε τα πνευματικά του παιδιά κι έφυγε για τη Ζάκυνθο. Ανέβηκε στο αγαπημένο του μοναστήρι της Θεοτόκου Αναφωνήτριας κι εκεί πέρασε την υπόλοιπη ζωή του, φροντίζοντας για όλους.

Μια φορά στο μοναστήρι κατέφυγε και ζήτησε προστασία ο φονιάς του αδελφού του. Ο φονιάς δεν ήξερε τη σχέση του Διονύσιου μ' αυτόν που είχε σκοτώσει και εξομολογήθηκε την πράξη του. Ο Διονύσιος τον άκουσε ταραγμένος, αλλά δε φανέρωσε τη συγγένειά του με το θύμα. Στους στρατιώτες και στους συγγενείς του, που καταδίωκαν τον φονιά για να τον συλλάβουν, ο Διονύσιος δεν ομολόγησε ότι τον έκρυψε. Ήσυχος και γαλήνιος ο Διονύσιος τους είπε: «Α! παιδιά μου, μάλλον από την άλλη μεριά τράβηξε» κι έδειξε με το χέρι του προς τη Δύση. Λέει ο ποιητής:

*Τέτοια τους λέει στενάζοντας,
και τ' άγιό του στόμα,
που αφότου πρωτομίλησε δεν είπε ψέμα ακόμα
εψεύστηκε πρώτη φορά ...*

Όταν έφυγαν οι διώκτες, ο Διονύσιος έβγαλε από την κρυψώνα τον φονιά, του έδωσε συμβουλές και τροφή και τη νύχτα τον φυγάδευσε με βάρκα στην Κεφαλονιά.

Τον καιρό των σεισμών στη Ζάκυνθο (Δεκέμβριο και Γενάρη του 1820 καί 1821) ο Διονύσιος Σολωμός απευθύνοντας θερμή δέηση στον Άγιο Διονύσιο έγραφε:

Ω, Άγιε Διονύσιε, ψυχή αγνή και θεία, που σε κρατεί περήφανα της Ευσπλαχνίας ο θρόνος, τούτο το δύστυχο νησί προστάτεψέ το μόνος, για να μην τύχει πλιο σ' αυτό παρόμοια δυστυχία.

Ω, Συ στο θρόνο τού Άπλαστου τρέξε σιμά κι ειπέ του να μην αφήσει το νησί έρμο στη

δυστυχιά του κι αν ίσως κι η παράκληση δε φθάνει, θύμησέ του πως είχες έναν αδερφό κι έκρυβες το φονιά του....

6^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από παραδόσεις άλλων Θρησκειών σχετικά με τρόπους νηστείας και άσκησης.

Διαβάστε προσεκτικά και περιγράψτε κοινά σημεία και διαφορές με τους κανόνες που υπάρχουν στην Ορθοδοξία.

Νηστεία και άσκηση στις θρησκείες του κόσμου

Σε κάθε θρησκεία η συμμετοχή των πιστών στη λατρεία της είναι απαραίτητο στοιχείο της ζωής τους και προβλέπεται να γίνεται με *καθορισμένο τρόπο και πράξεις*. Με τον γεγονός αυτό οι πιστοί δηλώνουν και αποδεικνύουν ότι συμμετέχουν *εθελοντικά στην κοινότητα των πιστών* και ότι αγωνίζονται να *έχουν προσωπική σχέση με τον Θεό* (ή τους θεούς, ανάλογα με τη θρησκεία τους). Τέτοιες *πράξεις λατρείας είναι η νηστεία και η άσκηση*. Και σε κάθε θρησκεία λαμβάνουν άλλο περιεχόμενο και μορφή. Ας δούμε, λοιπόν, κάποιες πληροφορίες γι' αυτές.

Ισλάμ

Η νηστεία κατά τον μήνα Ramadan (Ραμαζάνι) είναι ένα από τα πέντε βασικά καθήκοντα των πιστών (πέντε θεμέλια). Το Κοράνιο επιβάλλει αυτή τη νηστεία για όλους τους πιστούς – άντρες και γυναίκες από δεκατεσσάρων ετών – που είναι σωματικά και πνευματικά υγιείς. Μ' αυτήν οι πιστοί θυμούνται το γεγονός της αποκάλυψης του Κορανίου στον Μωάμεθ. Από το χάραμα ως τη δύση του ήλιου απέχουν από τροφή και νερό και απαγορεύεται το κάπνισμα ή η όσφρηση αρώματος. Στη διάρκεια της νύχτας δεν ισχύουν όλοι αυτοί οι περιορισμοί.

Ιουδαϊσμός

Είναι η νηστεία που τηρούν οι Εβραίοι στη διάρκεια της γιορτής του **Γιομ Κιπούρ** (γιορτή του εξιλασμού, της εξιλέωσης). Πρόκειται για μια πολύ ιερή γιορτή.

Η γιορτή αρχίζει, συνήθως, με ολονύκτια νηστεία. Καθαρίζονται το ιερό και τα ιερά σκεύη του, ραντίζονται σε ειδική τελετή τα μέλη της κοινότητας, νηστεύουν και σταματούν τις καθημερινές τους δραστηριότητες.

Ταυτόχρονα, είναι και η *μέρα της συγχώρεσης*. Οι πιστοί ζητούν συγχώρεση ο ένας από τον άλλον, που μπορεί να τον έχουν αδικήσει, και δίνουν συγχώρεση σε όσους τους ζητούν.

Ένα ιδιαίτερο έθιμο, τουλάχιστον στην Ελλάδα, είναι η **Ζιάρα** (που σημαίνει: *επίσκεψη στο νεκροταφείο*), για να ζητήσουν οι πιστοί την παρέμβαση των πατέρων τους για να λάβουν συγχώρεση από τον Θεό.

Ινδοϊσμός

Οι Ινδοί αποφεύγουν να τρώνε κρέας, δείχνοντας μ' αυτό τον σεβασμό τους σε κάθε μορφή ζωής. Η πεποίθηση στη μετενσάρκωση (ότι δηλαδή η ψυχή μετά τον θάνατο του σώματος

ζει αλλά μπορεί να κατοικήσει σε διάφορα σώματα, ακόμη και ζώων) έχει οδηγήσει τον Ινδό να δείχνει σεβασμό όχι μόνο σε θεούς και ορισμένους ανθρώπους αλλά και σε ζώα. Ιδιαίτερα σέβονται ως ιερό ζώο την αγελάδα.

Στην Ινδία, από πολύ παλιά, είναι διαδεδομένη η άποψη ότι με την **άσκηση-γιόγκα** και την αυτοπειθαρχία μπορεί το άτομο να εξασφαλίσει αυξημένες φυσικές και πνευματικές δυνάμεις. Η άσκηση-γιόγκα γίνεται για καθαρά πρακτικούς και λυτρωτικούς λόγους, για την **λύτρωση**, δηλαδή, του πνεύματος από τη δέσμευση της ύλης (του σώματος).

Το **σύστημα Γιόγκα**, λοιπόν, θεωρείται ότι είναι η αφετηρία για τον δρόμο της λύτρωσης από το ανθρώπινο σώμα περιλαμβάνει την εγκράτεια, την τήρηση κανόνων, την ηθική ζωή, τις σωματικές ασκήσεις, τον ασκητισμό, τη συγκέντρωση, τον διαλογισμό κ.ά.

Βουδισμός:

Χαρακτηριστικό του Βουδισμού είναι η έμφαση στον **διαλογισμό** και την **περισυλλογή**, που αναπτύχθηκε με διάφορες σωματικο-πνευματικές τεχνικές. Σκοπός του διαλογισμού είναι να βοηθήσει τον πιστό να εισδύσει στο *εσωτερικό του εγώ του*, να κατακτήσει την *αυτοσυνειδησία*. Η *περισυλλογή* και ο *αυτοβυθισμός* είναι μια μέθοδο που ο Βουδισμός κληρονόμησε από την ινδική παράδοση και την ανέπτυξε ιδιαίτερα (στην πραγματικότητα είναι *άσκηση γιόγκα*).

Για να γίνει σωστά ο **διαλογισμός** απαιτείται η υπακοή σε έναν *πεπειραμένο διδάσκαλο (γκουρού ή λάμα)* που έχει παραλάβει αυτή τη γνώση από τους δασκάλους του.

Η εγκράτεια είναι μέρος της καθημερινής προσπάθειας του βουδιστή, της άσκησής του, για να απελευθερωθεί το πνεύμα από την ύλη, το σώμα.

7ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Η κάθε ομάδα να παίξει μία σκηνή μετάνοιας και αναγνώρισης λαθών και να την παρουσιάσει στις άλλες ομάδες
2. Η κάθε ομάδα να ζωγραφίσει κάτι που να δείχνει τη δύναμη της μετάνοιας
3. Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα του Νίκου Καρούζου «**Απολέλυσαι της ασθενείας σου**» από την ελληνική ποίηση. Προσπαθήστε να καταλάβετε τι θέλει να μας δείξει ο ποιητής και να πείτε ποιες παρομοιάζει κάνει για την προσευχή και το μυαλό μας

Νίκος Καρούζος, *Απολέλυσαι της ασθενείας σου*

Νηστεύει η ψυχή μου από πάθη και το σώμα μου ολόκληρο την ακολουθεί.

Οι απαραίτητες μόνο επιθυμίες και το κρανίο μου ολημερίς χώρος μετάνοιας όπου η προσευχή παίρνει το σχήμα θόλου.

Κύριε, ανήκα στους εχθρούς σου.

Συ είσαι όμως τώρα που δροσίζεις το μέτωπό μου ως γλυκύτατη αύρα.

Έβαλες μέσα μου πένθος χαρωπό και γύρω μου όλα πια ζουν και λάμπουν.

Σηκώνεις την πέτρα – και το φίδι φεύγει και χάνεται.

Απ' την ανατολή ως το βασίλεμμα του ήλιου θυμάμαι πως είχες κάποτε σάρκα και οστά για μένα.

1) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τι μαθαίνουν οι μαθητές και πώς αξιολογείται

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται τόσο κατά την εφαρμογή της Διδακτικής Πρακτικής όσο και μετά την πραγματοποίησή της. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές μπορούν να πραγματοποιήσουν την αξιολόγησή του διδακτικού έργου αλλά και του μαθητή, μέσα από μια αναστοχαστική διεργασία. Αυτή μπορεί να έχει πραγματοποιηθεί:

- Κατά την έναρξη της διδασκαλίας (αρχική)
- κατά τη διάρκεια εφαρμογής των δραστηριοτήτων (διαμορφωτική αξιολόγηση) με σκοπό την αναδιαμόρφωσή τους,
- στο τέλος της εφαρμογής της Διδακτικής Πρακτικής (τελική αξιολόγηση) για να ακολουθήσει μια εποικοδομητική συζήτηση που θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογές, επεκτάσεις

Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορες ερωτήσεις, γραπτές ή προφορικές που αναφέρονται στο γνωστικό κυρίως μέρος της ύλης. Να διαπιστωθεί δηλαδή το ποσοστό και η ποιότητα της μάθησης και της αποκτηθείσας γνώσης. Παράλληλα όμως μπορούν να αξιολογηθούν οι

στάσεις, οι ικανότητες και οι δεξιότητες που απέκτησε ο μαθητής.

Μπορούν επιπλέον να αξιολογηθούν οι μαθητές, με παρατήρηση, σχετικά με τον τρόπο που επικοινωνήσαν, που συζήτησαν, που διερεύνησαν, που συμμετείχαν, που εξέφρασαν άποψη, που ζωγράρισαν, που έπαιξαν ρόλους, που παρατήρησαν πίνακες ζωγραφικής. Είναι δηλαδή αναγκαίο εκτός του γνωστικού τομέα να αξιολογηθούν και ο συναισθηματικός και ψυχοκινητικός τομέας, αφού το παιδί αποτελεί μία ολότητα.

Στη συγκεκριμένη ενότητα με την παρατήρηση εικόνων εισάγεται η τέχνη στη διδασκαλία και αξιολογείται η αισθητική απόλαυση

Με τα εκκλησιαστικά και κλασικά κείμενα αξιολογείται η κριτική τους σκέψη και η δυνατότητα έκφρασης

Με τις αναζητήσεις στο διαδίκτυο αξιολογείται η δυνατότητα πρόσβασης στις νέες τεχνολογίες και στους νέους τρόπους αναζήτησης πληροφοριών

Με τη ζωγραφική αξιολογείται η ψυχοκινητική τους δραστηριότητα

Με την προβολή βίντεο αξιολογείται η παρατηρητικότητα των μαθητών και η συγκέντρωση της προσοχής τους

Στο τέλος θα δοθεί στους μαθητές ένα τεστ με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, σύντομης απάντησης, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών και σε παιγνιώδη μορφή ακροστιχίδα και σταυρόλεξο για να διαπιστωθεί η απόκτηση γνώσεων.

